

VERDENS SKOVES POSITION PÅ SOJA

Ifølge FAO – the United Nations Food and Agricultural Organisation - var det årlige nettotab af skov i tropiske lande 7 millioner hektar i 2016¹. Soja udgør sammen med kvægdrift, palmeolie og træproduktion de fire største årsager til skovrydning på verdensplan. Soja forårsager både direkte og indirekte afskovning. Kvægdrift er den absolutte primære årsag til afskovning i Sydamerika. Men soja dyrkes ofte på jord, der tidligere har været brugt til kvægdrift, hvorefter kvægdriften skubbes videre ind i skoven og forårsager ny afskovning².

Sojabønnen er rig på olie og protein og er tilmed en komplet proteinkilde, som indeholder alle de essentielle aminosyrer, der skal indgå i menneskers kost. Soja er derudover en effektiv afgrøde, der er blevet en eftertragtet ingrediens i dyrefoder til især enmavede dyr. Den øgede efterspørgsel efter kød og mejeriprodukter har de seneste år forårsaget en enorm stigning i efterspørgslen på soja til dyrefoder. Derudover bruges sojaolien i stigende grad i forarbejdede fødevarer³. Det til sammen har drevet en markant og hurtig stigning i efterspørgslen på soja, hvorfor produktionen og dermed arealet, der bruges til sojabønner, også er steget. Forbruget og efterspørgslen forventes at stige endnu mere de kommende år.

Soja blev oprindeligt primært dyrket i tempererede områder. Men efter en genmodificering af soja i 1996 gjorde det muligt og fordelagtigt at dyrke soja i tropisk klima⁴, er områderne med soja afgrøder vokset stødt i Sydamerika. Det har forårsaget stor afskovning i regnskovsområder⁵ samt degradering af andre værdifulde skovområder som fx Cerradoen i Brasilien og El Chaco i Argentina. Soja dyrkes ofte i store monokulturplantager, hvilket skader biodiversiteten og har en negativ effekt på klimaet. Desuden har dyrkning af soja omfattet brug af store mængder kemikalier, forårsaget jorderosion og indebåret skift i jordejerskabet, hvilket har ført til marginalisering af småbønder og overtrædelser af oprindelige folks rettigheder⁶.

Verdens Skove anerkender, at soja er en værdifuld afgrøde, der potentielt kan dyrkes bæredygtigt. Men Verdens Skove er bekymrede for, at den stigende efterspørgsel på soja vil få konsekvenser for yderligere arealer af regnskov og anden natur med stor bevaringsværdi. Som situationen er lige nu, udgør soja en trussel mod dyrebare naturområder som Cerradoen og regnskoven samt mod det globale klima. **Verdens Skove mener, at vi skal sikre, at soja ikke forårsager mere afskovning, kompromitterer oprindelige folks rettigheder eller påvirker miljø og klima negativt.** Vi anbefaler derfor:

1. REDUCÉR FORBRUGET AF SOJA

Da soja primært bruges som dyrefoder i den kødproducerende industri, er det her, det primære fokus på at reducere forbruget af soja skal ligge. Først og fremmest skal produktionen af kød reduceres. Det er bestemt både muligt og nødvendigt at nedsætte forbruget af kød, og for mennesker at indtage proteiner fra plantebaserede kilder i stedet. Det er langt mere effektivt, hvis mennesker spiser plantebaseret protein, end hvis et dyr skal fodres med proteinet først. Det er ligeledes muligt at inkludere andre kilder til protein i dyrefoderet⁷, og derved mindske forbruget af soja. Sidst men ikke mindst, er det vigtigt at fokusere på, hvor soja ellers bruges uhensigtsmæssigt, som fx i biobrændsel. Vi mener derfor:

- **Politikere:** Skal opstille målsætning for at reducere kødproduktionen, især fra dyr, hvor soja er en vigtig foderingrediens. Desuden skal politikerne forbyde sojaolie i biobrændstoffer; her skal ingen fødevareafgrøder bruges, kun affaldsprodukter. Derfor skal EU øjeblikkeligt afslutte al støtte (fx statsstøtte og skatteincitament) til fødevareafgrøder i biobrændstoffer og udfase disse hurtigst muligt.
- **Foderproducenter/Landbruget:** Bør overveje at mindske produktionen af kød og f.eks. omlægge til mere værdifuldt velfærdskød. Desuden bør de undersøge alternative kilder til protein, der ikke direkte eller indirekte lægger pres på regnskoven eller anden værdifuld natur.
- **Forbrugere:** Skal nedsætte deres forbrug af kød.

2. BRUG CERTIFICERET SOJA

I tilfælde, hvor soja skal bruges, anbefaler Verdens Skove, at man går efter soja, der er bæredygtigt dyrket og ikke har forårsaget afskovning, tilsidesat oprindelige folks rettigheder og påvirket klimaet negativt. Der findes flere internationale certificeringsordninger, der forsøger at sikre dette, men der er endnu ingen af disse ordninger, der til fulde formår at sikre nul afskovning. Hvis man skal bruge soja, vil Verdens Skove anbefale, at man vælger RTRS (Round Table on Responsible Soy) eller ProTerra certificeret soja, der sikrer bedre forhold i og omkring produktionen af soja end ikke-certificeret soja. Efter en analyse⁸ af hvordan eller hvorvidt de to certificeringsordninger sikrer nul afskovning, at oprindelige folks rettigheder respekteres og at klimaet ikke påvirkes negativt, har vi følgende ankepunkter⁹ på ProTerra og RTRS:

RTRS-certificeringen¹⁰ har følgende mangler;

- **NoDeforestation;** RTRS' nye no-deforestation Cut Off date¹¹ i 2016 giver plads til certificering af marker, der er ryddet uden en HCV¹² vurdering.

- **Definition af skove;** RTRS mangler at definere 'natural vegetation', hvilket er deres definition af Native forest, som er deres definition af skov. Det svækker deres 'no deforestation'-regel.
- **Governance;** RTRS giver plads til mange stakeholders rundt om bordet, men det er tvivlsomt, hvor meget indflydelse en lille organisation vil kunne få i udviklingen af politikker. Umiddelbart ser det ud som om, 2/3 af bestyrelsen er besat af interessenter med et mere økonomisk fokus.
- **GMO-fri;** RTRS giver ikke mulighed for at mærke GMO-fri soja.

ProTerra-certificeringen har følgende mangler;

- **No-Deforestation;** ProTerra sætter grænsen for afskovning i 2004, hvilket er tidligere end RTRS. Men standarden giver mulighed for kompensation for denne dato, og det er dermed usikkert, hvor stærk denne er i praksis. Desuden er det kun HCVA¹³, der er sikret under ProTerra.
- **Oprindelige folks rettigheder;** ProTerra mangler beskrivelser af, hvordan oprindelige folks rettigheder skal medtages i produktionen af soja, da standarden kun henviser til internationale konventioner i indledningen og ikke formulerer noget om implementering.
- **Governance;** ProTerra mangler gennemsigtighed, og det er svært at få indsigt i, hvordan man deltager, og hvad mulighederne er for indflydelse på udviklingen af standarder.
- **Transparency;** ProTerra mangler at offentliggøre deres akkrediteringsrapporter og andre dokumenter, der vil kunne give indsigt i, hvem der er certificeret til hvad, og hvordan.

3. FORBEDR SPORBARHEDEN AF SOJA

Det kan i dag være svært for den danske detailhandel og i sidste ende forbrugeren at få indsigt i hvilken slags soja, der indgår i de produkter de køber. Det gælder især, hvis det er soja brugt i dyrefoder. Det er således ikke muligt for detailhandelen at give forbrugeren mulighed for selv at tage stilling til, hvilken soja man vil støtte, og det er ikke muligt for landmanden at promovere brugen af en bedre soja. Verdens Skove mener, at det skal være synligt for alle parter, hvilken soja der indgår i produktionskæden eller i produktet. Derfor skal sporbarheden synliggøres. Verdens Skove anbefaler derfor, at;

- **Politikere:** arbejder på at skærpe krav til sporbarheden i forsyningskæder i relation til den danske import, hvor soja indgår, som udgør en risiko for miljøet (i form af afskovning, tab af biodiversitet, osv.) og for de folk, som lever i produktionsområderne.
- **Virksomheder/importører:** tager ansvar for deres forsyningskæder og skærper krav til bæredygtigheden og sporbarheden af den soja, de importerer/som indgår i deres produktion.

- **Forbrugere/Landmænd:** stiller krav til producenter om sporbarhed og bæredygtigheden af indholdet i deres produkter.

Note: Denne position er lavet ud fra, hvordan situationen og certificeringsordninger ser ud nu i januar 2018. Skal denne position fortsætte med at være valid, så skal vores viden om situationen og certificeringsordningerne opdateres løbende og selvfølgelig i takt med, at der sker nye ting på området. Det er lige nu varslet, at der om et år vil være mulighed for at mærke Non-GMO under RTRS certificeringen, hvilket vil være yderst relevant at kigge på. Desuden er det vigtigt, at påpege, at vi for nuværende stadig mangler viden om nogle elementer ved certificeringsordningerne. Dette gælder især, hvordan disse virker i praksis. Vi har endnu ikke arbejdet med dem ude i felten, så vi ved ikke, hvordan de forskellige principper tolkes, overholdes og gælder i virkeligheden.

Se referencerne herunder for mere information, fordyb dig i Verdens Skoves rapport på soja og palmeolie, eller kontakt os i Verdens Skove.

Referencer

1. FAO (2016) STATE OF THE WORLD'S FORESTS 2016 - Agriculture remains the most significant driver of global deforestation - FORESTS AND AGRICULTURE: LAND-USE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES [Online] Available from: <http://www.fao.org/3/a-c0176e.pdf>
2. Hermansen, John E. et al. (2012) Notat om certificeringsordninger til dokumentation af bæredygtighed i forbindelse med produktion af soja og palmeolie, s. 4 [Online] Available from: http://pure.au.dk/portal/files/52013713/Notat_certificeringsordninger_rev_oktober.pdf
3. WWF (2016) Soy Scorecard, s. 9 [Online] Available from: http://soyscorecard.panda.org/files/WWF_Soy_Scorecard_2016.pdf
4. Hermansen, John E. et al. (2012) Notat om certificeringsordninger til dokumentation af bæredygtighed i forbindelse med produktion af soja og palmeolie, s. 107 [Online] Available from: http://pure.au.dk/portal/files/52013713/Notat_certificeringsordninger_rev_oktober.pdf
5. Ibid., s. 5
6. Ibid., s. 5
7. Der forskes i proteinholdigt kløver, insekter og hestebønner. For mere info, se baggrundsrapport på Verdens Skoves hjemmeside.
8. For detaljeret analyse se baggrundsrapport på Verdens Skoves hjemmeside.
9. Vi har i analysen af disse to certificeringsordninger kigget nærmere på vores fokusområder og anerkender dermed, at der kan være andre mangler i certificeringsordningerne.
10. Version 3,1 online tilgængelig her:
11. En dato der indikerer hvornår sidste afskovning må have fundet sted.
12. High Conservation Value - En vurdering af et økosystems værdi i forhold til bevaring. Mange anvender en definition udviklet af High Conservation Resources Network; <https://www.hcvnetwork.org/about-hcvf>
13. High Conservation Value Area; Et område defineret som bevaringsværdigt.